

Popularizace astronomie

obecné základy rétoriky

mluvený jazykový projev

- nezastupitelné místo ve společenské komunikaci
- hlavní prostředek realizace jednotlivce ve společnosti (je asi 40x častější než komunikace psaná)
- prvotnost mluveného jazyka
- s rozvojem tech. civilizace jeho význam roste
- prostředek estetického působení

mluvený jazykový projev

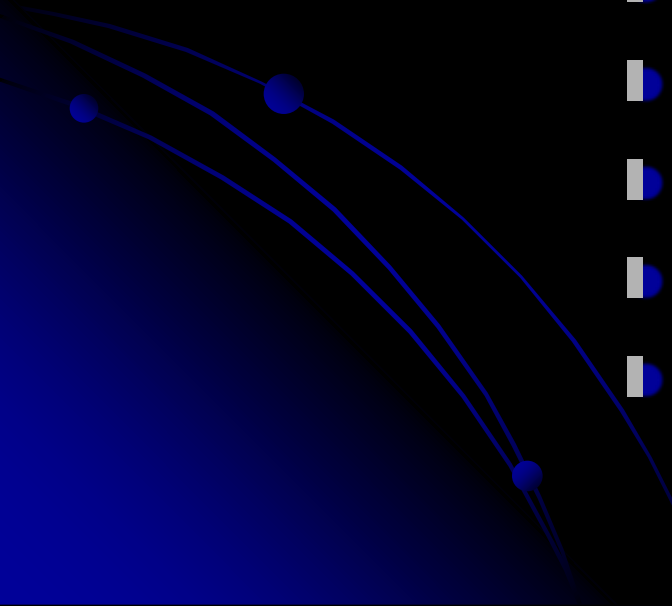
- kultivovanost
- vyjadřovací pohotovost
- jazyková správnost
- odpovědný přístup k obsahu, formě i adresátům mluveného jazykového projevu

musí být obsahově správný a jazykově dokonalý

rétorika

- nauka o řečnickém umění
 - řečnická praxe
 - záporné hodnocení jazykového projevu
 - nauka o přesvědčování
 - teorie a praxe jazykové komunikace
-

rétorika

- ┆ humanitní obor související s
 - ┆ filozofií
 - ┆ logikou
 - ┆ psychologií
 - ┆ lingvistikou
 - ┆ sociologií
 - ┆ pedagogikou
 - ┆ estetikou
 - ┆ etikou
-

obsahová správnost

- l jednoduchá poučka

„Mluv jen pokud máš co sdělit!“

- l logická formulace myšlenek
- l jednoznačné formulace

- l prostředky:

- l argument
- l generalizace
- l analogie

- l nejčastější chyby:

- l nevhodná argumentace
- l zaměňování teze
- l základní chyba
- l bludný kruh
- l chyba následku

slohová stránka

- správné pochopení obsahu sdělení vyžaduje vhodný způsob podání
- každou skutečnost lze vyjádřit mnoha způsoby (synonymie)
- snaha volit takový způsob podání, aby všichni posluchači správně rozuměli
- při větším počtu posluchačů je to obtížné, nutnost umět odhadnout úroveň publika (nejlépe je toto zjistit předem)

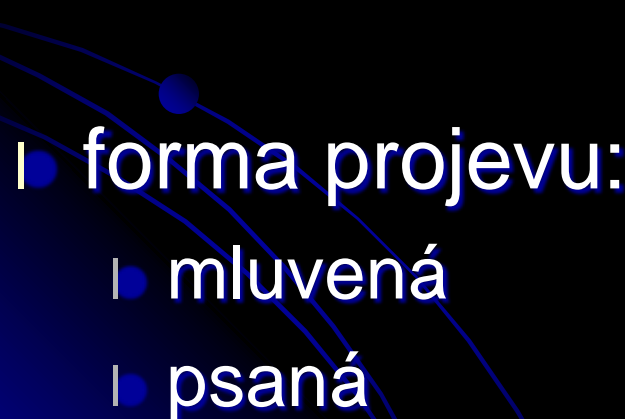
slohová stránka

- správné porozumění záleží i na míře explicitnosti vyjádření
 - explicitnost x implicitnost – na tom závisí i míra kompaktnosti (koheze) textu
 - příklady
-

musíme mluvit spisovně?

- co je spisovná čeština?
- podoba psaná a mluvená (hovorová čeština)
- spisovný mluvený projev = společenská úcta k posluchači
- místní nářečí, interdialekty, obecná čeština
- slangy, argoty

slohová stavba mluveného sdělení

- volíme podle cíle sdělení, prostředí, podmínek vzniku sdělení
 - cíl sdělení
 - forma projevu:
 - mluvená
 - psaná
-

slohová stavba sdělení

l mluvená forma

- l oslovení
- l střídání typů vět
 - l dialogické otázky
 - l řečnické otázky
- l změna mluvnické osoby
- l ovlivňující vyjádření
- l expresivní prostředky

l psané projevy

- l sdělení bez přímého kontaktu
- l grafická přehlednost
- l více času na jejich vznik

slohová stavba sdělení

┆ slohový postup

- ┆ popisný

- ┆ vyprávěcí

- ┆ výkladový

- ┆ úvahový

- ┆ informační

vztahují se na psané i mluvené projevy

slohové útvary veřejné komunikace

- referát
- přednáška
 - popularizační
 - vědecká
- komentář
- vystoupení v diskuzi
- projev
- proslov
- řeč
- projev v rozhlase/TV
- diskuze
- beseda
- debata
- interview

přednáška

- úvod
 - stat'
 - závěr
- někdo si píše text doslovně, většina jen osnovu, někdo zcela improvizuje

prostředky řečnického slohu

■ sugestivní

■ opakování jazykového vyjádření

- anafora

- diafora

- tautologie

- pleonasmus

- enumerace

- rektifikace

- perioda

- citáty

prostředky řečnického slohu

┆ emfatické

- ┆ zvolání
- ┆ řečnická otázka

┆ názorné

- ┆ přirovnání
- ┆ zaokrouhlování
- ┆ přísloví, bajka, anekdota, osobní zážitek
- ┆ parabola, hyperbola
- ┆ nepřímá pojmenování

┆ dramatické

- ┆ gradace

nejčastější chyby

- l mluvní manýry
- l parazitní zvuky
- l vyšinutí z vazby
- l atrakce
- l zeugma
- l kontaminace
- l fráze, floskule, slovní smog

spisovná výslovnost

- styl základní
 - styl pečlivý
 - styl běžný
 - výslovnost *viz skripta*
 - výslovnost cizích slov
-

zvukové prostředky souvislé řeči

- členění řeči
 - rytmus
 - frázování
- slovní přízvuk
- modulace
- dynamika řeči
- větný přízvuk
- intonace
- modulace barvy hlasu
- tempo řeči je v průměru 95 – 105 slov za minutu

optické prostředky řeči

- mimika
- gestikulace

osobnost řečníka

- l dominantní postavení
- l odborné kvality
- l působí na posluchače ještě dříve než začne mluvit (příchod, představování)
- l sledovat zájmy posluchačů
- l aktivizace posluchačů
- l empatie
- l přiměřený „oční kontakt“

osobnost řečníka

- l pozor na „bublinu osobního prostoru“
- l nerozlišovat „já“ a „vy“, ale vtáhnout posluchače do výkladu – jen „my“
- l tréma
- l ovládání svých nálad
- l vyvarovat se nadměrného emočního vzrušení
- l zvyšovat svou aktivní slovní zásobu (3 – 10.10³ slov)

potíže a jejich rozbor

l vinen je lektor

- l nepřipraven odborně
- l nepřipraven metodicky
- l podcenění posluchačů
- l neznalost ústní komunikace
- l nespolečenské chování
- l neobratnost při manipulaci s technikou

l špatné prostředí

- l velký sál, špatná akustika
- l nezdravé prostředí
- l nevhodné umístění řečníka
- l špatné, nepohodlné vybavení sálu

l vinen je posluchač

- l hlad nebo těsně po jídle
- l podcenění řečníka
- l neschopnost sledovat výklad pro jeho velkou náročnost

potíže a jejich rozbor

- výklad nabitý informacemi
 - výklad chudý na informace
 - afektovaný výklad
 - výklad trvale znevažující hodnotu sdělovaných informací
-

konec!

